

va començar molt abans que Arafat entrara en coma a París: alguns ja el consideraven llavors –el 1996– un cadàver polític, perquè ja no tenia el vistiplau israelià ni nord-americà, i pel seu confinament a Ram Al·lah. De fet, la temptativa de revolta contra l'ANP a Gaza el passat mes de juliol va mostrar el rostre d'algun candidat a la successió.

En definitiva, la pilota està ara del costat israelià i nord-americà. En realitat,

ha estat durant tot el temps del seu costat. El problema és si volen jugar i fer partícips els palestins del seu joc, encara que aquests no tinguen precisament un club de primera divisió. Dit d'una altra manera: els que poden traure del compromís la regió (Israel i EUA) no volen fer-ho, i els que volen (palestins i nombrosos estats membres de la UE i de la societat internacional), no poden. La reelecció de George W. Bush no vaticina

na res de bo ni de nou. El primer ministre israelià, Ariel Sharon, continua disposant de llum verd per a imposar el que entén que hauria de ser la resolució del conflicte. Per això, la desaparició d'Arafat no significarà la fi de la resistència palestina a l'ocupació del seu territori.

José Abu-Tarbush

Professor de Sociologia de la Universitat de La Laguna (Tenerife)

Una vida eterna

La biografia d'aquest personatge està farcida d'episodis de transcendència històrica des que el 1959 va contribuir a fundar Al-Fatah. Guerres, intifades, expulsions, atemptats suïcides... han marcat la seva trajectòria personal i política en una identificació gairebé absoluta entre Arafat i l'OAP.

Les principals fites de la vida de Iàsser Arafat són les del poble palestí des de la tragèdia de 1948: la creació de l'estat d'Israel. En els moments crítics (les expulsions de 1948, les guerres de 1967 i del Líban, el Setembre Negre, les dues intifades, els atacs sirians, la guerra del Golf) i en els efímers segons d'esperança (acords d'Oslo, creació de l'Autoritat Nacional) dels palestins, Arafat n'és el protagonista. Una biografia semblant a la d'altres dirigents anticolonials en què la seva vida es confon amb la del moviment que ha creat. Arafat és sinònim d'Al-Fatah i de l'Organització d'Alliberament de Palestina (OAP), com Ho Chi Minh ho va ser de la resistència vietnamita a les presències francesa i nord-americana, i Mao Zedong, del Partit Comunista de Xina. Un personatge que sobreviurà el pas del temps, com ha passat amb el vietnamita i el xinès, i que serà jutjat amb severitat pels seus detractors i amb indulgència per palestins i àrabs, fins i tot per aquells que en vida el van titllar d'autoritari, cabdill i possibilista.

Sobre la seva vida abans de ser pública, quan contribueix a fundar Al-Fatah, el 1959, se'n sap ben poc. El menyspreu d'Arafat per les qüestions terrenals, que el faran dir durant anys que estava "casat amb Palestina", i les exigències de la clandestinitat expliquen els buits i les contradiccions en una biografia que

comença el 24 d'agost de 1929, data del seu naixement. Aquí trobem el primer dubte: mentre que la biografia oficial assegura que va ser a Jerusalem, alguns estudiosos defensen que va ser al Caire. No hi ha discussió, en canvi, en el fet que era fill d'un familiar dels Al-Husseini, coneguts no solament pels diners sinó per la seva activitat política durant el mandat britànic sobre Palestina.

L'ambient familiar el marca. En això no es diferencia de qualsevol nen. Arafat creix en una família profundament creient, que es deixa seduir per la prèdica dels Germans Musulmans, i nacionalista, que en aquells moments és el mateix que anticolonialista. I, com a fill de bona família, estudia a la Universitat del Caire, una ciutat cosmopolita que comparteix amb Bagdad la capitalitat cultural del món àrab. Torna del Caire a Palestina a corre-cuita el 1948, per unir-se als grupuscles de la resistència que volen impedir la creació de l'estat d'Israel. És desarmat, però no pels israelians, sinó per les tropes àrabs que han envaït el país després de la proclamació de l'estat d'Israel per Ben Gurion, el 14 de maig de 1948.

L'experiència ha estat molt dura. En ser desarmat pels mateixos àrabs, Arafat aprèn que la sort dels palestins no passa pels dirigents àrabs, sinó per les seves pròpies mans. Arafat creu que els líders àrabs volen controlar el moviment palestí per utilitzar-lo d'acord amb els seus

Alguns han acusat l'àsser Arafat d'excés de protagonisme. Tot i ser el cap visible de l'Autoritat Nacional Palestina, amb un suport incondicional del seu poble, li retreuen manca d'esperit negociador real. Potser, precisament, per mantenir la seva sòlida posició, per passar a ser un mite entre els seus, per sempre.

interessos populistes. El temps li dona la raó, i ho comprova personalment quan és assetjat pels sirians al Líban, als anys 1980, combatut pels jordans (1970) i malmirat per bona part dels dirigents àrabs, des dels conservadors (rei Hussein, rei Fahd) fins als que s'anomenen progressistes (Nasser, Assad, Gaddafi). Fins al punt que els exèrcits àrabs, sobretot el siria i el jordà, maten més palestins que Israel.

Arafat torna al Caire per continuar els estudis d'enginyeria. Estudia, però també fa política amb els joves palestins que viuen a la ciutat del Nil. De les interminables reunions, en surt, primer, la creació de la Unió d'Estudiants Palestins, que edita *La Veu de Palestina*, i després, la voluntat de fundar Al-Fatah, el moviment més important de la resistència. També les discussions en els cafès cairotes serviran per a consolidar l'amistat entre Arafat i Khalil Al-Wazir, conegut com Abu Jihad, i Salah Khalaf (Abu Iyad). Tots tres seran els màxims

dirigents de l'OAP fins a la mort, en atemptat, d'Abu Jihad i Abu Iyad.

Al Caire, Arafat és el líder natural del grupet d'estudiants nacionalistes que aixeca recels en l'entorn del president Nasser. En la primera escomesa contra els Germans Musulmans, Arafat acaba a la presó. No és militant d'aquest grup, ben arrelat a Egipte i que Nasser vol liquidar, però tant se val: ha conegut de

**Arafat i els seus
amics van veure
que sols quedava
la lluita armada.
Com a Algèria, on
havien expulsat
els francesos**

nou quin tracte gasten els dirigents àrabs, per molt discurs nacionalista que facin. El xoc amb Nasser no el desanima. Al contrari, el 1956 participa en la guerra de Suez al capdavant d'una unitat de l'exèrcit egipci que combat l'agressió de l'aliança entre britànics, francesos i israelians contra la nacionalització del canal.

Per evitar una detenció, que està anunciada, Arafat deixa el Caire per traslladar-se a Kuwait, on li han ofert feina d'enginyer. Kuwait no té la vitalitat intel·lectual del Caire, però és un bon lloc per fer política gràcies a la tolerància de les autoritats del protectorat britànic. A Kuwait, Arafat pot fundar sense els entrebancs d'Egipte Al-Fatah, un nom creat a partir de l'acrònim de les inicials de les paraules àrabs Moviment d'Alliberament Nacional. Al-Fatah es fa visible mitjançant la publicació *Nostra Palestina*, que defensa que la solució del problema palestí passa per les mans dels mateixos palestins. Rebutja, per tant, la dependència envers els dirigents àrabs, per molt panarabistes que es declarin.

Les tesis contrarien bona part dels polítics àrabs, que a la que poden es revenegen dels palestins. Arafat, i el grup reduït d'amics, està convençut també que, vista la intransigència israeliana, només queda el camí de la lluita armada. Encara que Algèria li queda lluny, en quilòmetres però no en afinitat ideològica, Arafat ha vist com el Front Nacional d'Alliberament (FNA) ha aconseguit, després de vuit anys de guerra, expulsar els francesos del territori, el 1962. Un èxit dels nacionalistes algerians que l'anima a donar llum verd, malgrat les reticències àrabs, a la primera operació militar, l'1 de gener de 1965, dels escamots d'As-Safiya, dependents d'Al-Fatah.

Arafat prova de nou la presó, el 1966. No l'empresonen els israelians, que tenen tots els serveis de seguretat mobilitzats en cerca d'un astut palestí que es fa dir Abu Amar. L'empresona la policia política del president siria Hafiz al-Assad, que vol marcar el terreny d'uns palestins que li resulten tan incòmodes com necessaris.

Un any després, Al-Assad, com tota la nació àrab, és humiliat per l'exèrcit isra-

elià, que conquereix en pocs dies la resta de Palestina (Cisjordània i Gaza), la península del Sinaí i els alts del Golan, el 1967. La derrota dol perquè confirma la inferioritat militar àrab i deixa en evidència les aliances internacionals, que no volen incomodar l'estat d'Israel ni quan agredeix un tercer país.

La derrota, almenys, convenç els dirigents àrabs de la necessitat de les accions armades dels palestins. Al-Assad i Nasser canvien de parer, i ara ajuden els palestins, els únics que s'atreveixen a desafiar l'eficaç i ben armat exèrcit israelià. Nasser fins i tot està disposat a cedir el control de l'Organització d'Alliberament de Palestina (OAP) a Arafat. L'OAP, creada a instàncies de la Lliga Àrab el 1964, havia estat un instrument al servei de Nasser, que tenia en el gris Ahmad Chukeiry el seu home de palla.

Nasser ha de cedir davant un Arafat que s'erigeix en el símbol de la resistència àrab. La batalla de Karameh (Jordània), el març de 1968, li ha donat popularitat arreu del món àrab, que l'admira per la seva valentia i el compara amb els dirigents que han d'aguantar, corruptes en bona part i inactius davant el problema palestí. En la batalla de Karameh, la primera que sobreviurà, Arafat aconsegueix amb uns quants fedayins frenar l'avanç de l'exèrcit israelià, disposat a tot preu a ocupar la base palestina.

Després de Karameh, ningú, ni el mateix Nasser, s'atreveix a discutir el lideratge d'Arafat: en la reunió de febrer de 1969 és elegit president de l'Organització d'Alliberament de Palestina (OAP), i els seus homes de confiança ocupen els llocs clau.

La renovada OAP s'enfronta ben aviat al seu primer repte. El 1970, rebutja el pla Rogers, proposat pel secretari d'estat nord-americà i avalat pel rei Hussein de Jordània i Nasser, que reprèn la resolució 242 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides. Els palestins es consideren traïts. Georges Habache, que encapçala el Front Popular d'Alliberament de Palestina (FPAP), va més enllà i advoca per prendre el poder a Jordània, on la meitat de la població és palestina i es refugien milers de combatents. Arafat desautoritza Habache sense èxit: el 7 de setembre, uns escamots del Front

28 de novembre de 1983. Iàsser Arafat respon als periodistes a Trípoli, la capital del Líban. L'encerclament del seu quarter general pels siris va ser un moment força crític.

Popular desvien tres avions comercials a una pista de Zarka, a Jordània. Els segrests tenen gran repercussió internacional i posen entre l'espasa i la paret el rei, que reacciona amb virulència. Forma un govern militar i dona llum verd a l'exèrcit perquè esclafi els palestins. Serà l'anomenat Setembre Negre, una fita més en la mitologia dels palestins, feta en bona part de matances. En pocs dies, els militars jordans maten milers de palestins, sense distingir nens ni dones de militants, i expulsen Arafat i

**El febrer de 1969
va ser elegit
president de
l'OAP i els homes
de confiança seva
ocuparen
els llocs clau**

l'Organització d'Alliberament de Palestina de Jordània.

Els combatents palestins es refugien en l'estat fronterer més feble, el Líban. La seva presència, que es fa insuportable en alguns indrets, com el sud, contribueix a l'esclat de la guerra civil. Encara que Arafat en vol quedar al marge, no li queda alternativa quan el gener de 1976 els falangistes de Pierre Gemayel encerclen els camps de refugiats palestins de Beirut i es disposen a aplicar la solució final. Al-Fatah i les restants organitzacions palestines reaccionen, tot donant un pretext al president Al-Assad per entrar en la guerra al costat dels falangistes.

Arafat resisteix l'atac sirí i no es mou del Líban. Sis anys després, l'exèrcit israelià, conduït pel general Ariel Sharon, entra a Beirut amb l'objectiu d'acabar d'una vegada per totes amb Arafat. Tampoc ho aconsegueix, i abans de deixar Beirut permet que els falangistes perpetrin la matança dels camps de refugiats palestins de Sabra i Xatila. Un fet, poc honorable, pel qual serà conegut internacionalment i fins i tot reclamat per la justícia.

La resistència d'Arafat

Per enèsima vegada el líder del palestinitzisme es mor. Havia eixit indemne de múltiples atemptats, bombardejos i fins i tot d'un accident aeri.

Va crear l'any 1959 el grup Al-Fatah, després es va acostar al líder del panarabisme, Nasser, el qual, després de perdre la guerra amb Israel el 1967, el va catapultar al lideratge de l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OLP) que havien creat els països àrabs el 1964. Arafat va aprofitar la derrota dels països àrabs per dirigir el poble palestí al seu capritx. Va començar la lluita armada "revolucionària" emulant les lluites armades d'alliberament nacional que sacsejaven el món en l'època dels seixanta. Conscient de la vulnerabilitat del poble palestí, que vivia llogat en tots els països àrabs, va procurar premiar-se i adaptar-se, gràcies a la seua gran capacitat de transvestisme ideològic, a tots els règims àrabs, des de monàrquics arcaics fins a revolucionaris de pacotilla. Així, i només així, va aconseguir esquivar infinitat de dificultats fins a arribar al seu primer objectiu: convertir la qüestió palestina, considerada com un mer problema de refugiats, en una qüestió nacional reconeguda per l'ONU, que va concedir al seu poble el dret a lluitar per l'autodeterminació.

Curiosament, Arafat adquiria més pes polític amb cada derrota militar que patia. Es va fer imprescindible per a qualsevol solució pacífica del conflicte entre palestins i israelians. El 1993 va cedir i va signar amb Rabin els principis d'acord d'Oslo que tractaven els assumptes més banals del conflicte però que ajornaven els problemes més cardinals (fronteres, aigua, refugiats, Jerusalem, presoners...). Arafat va tornar als territoris ocupats l'1 de juliol de 1994 i no va tardar a enfrontar-se a la població de Gaza, que detectava grans injustícies en el compliment del procés de pau. Va esclafar en nom del procés de pau (igual com un dictador més de la re-

gió) una revolta civil palestina que va deixar quinze morts i centenars de ferits (18 de novembre de 1994) i va arrestar 200 dirigents i simpatitzants de Hamàs i de la Jihad Islàmica (gener de 1995).

La lluna de mel va durar poc. Rabin va ser assassinat per un extremista israelià i tot el procés de pau es va ensorrar; primer, quan Netanyahu (més conegut per la mateixa premsa israeliana com el nen mentider) va prendre les regnes de l'estat d'Israel, i després quan el va substituir Barak (més conegut per Mr. Zic Zac). Ambdós incomplien els acords d'Oslo II: reprenien la política de construcció de nous assentaments (el nou barri jueu de Har Homa), excavacions per davall de l'Esplanada de les Mesquites (el túnel dels asmoneus, gener i febrer de 1997), la incessant política d'expropiacions de terres palestines, etc. Després de set anys d'incompliments israelians, va arribar el moment decisiu a Camp David i Taba. Arafat, cada vegada més desprestigiat i titllat pel poble palestí de "policia" i de "ministre d'interior israelià", exigia solucions sobre el mapa i no promeses i bones *imaginacions* (llegiu els documents de Moratinos)... però, de sobte, el feixista Sharon, protegit per 500 policies proporcionats pel llavors ministre de Policia israelià, el laborista Shlomo Ben Ami, irromp per mesquins motius electorals a l'escenari amb la seua provocativa visita a l'Esplanada de les Mesquites de Jerusalem i encén així els ànims de l'enganyada població palestina. Sharon guanya les eleccions i compleix el seu programa electoral, que pregonava destruir el procés d'Oslo i la infraestructura de l'Autoritat Palestina (llegiu el programa electoral del Likud de 2001). Malgrat totes les calamitats, Arafat repetia contínuament: "Dignitat, justícia i no a la claudicació." Sens dubte, un llistó molt alt per als seus successors.

Uns anys després els sirians tornen a l'atac i encerclen el quarter general d'Arafat, a la ciutat de Trípoli, al nord del Líban. És potser el moment més crític per al dirigent palestí: abandonat per bona part dels països àrabs, qüestionat per una part de l'OAP i titllat de "terrorista" pels Estats Units. Tan sols conserva la popularitat en els territoris ocupats, les relacions amb la Unió Soviètica i una amistat, perillosa, amb el president iraquí Saddam Hussein.

Sobrevisca de nou i s'instal·la a Tunis, on l'OAP té el quarter general. Després de la pèrdua del refugi libanès, la resistència palestina està tocada, sense capacitat d'actuar militarment a Israel ni de dirigir la frustració dels palestins, que creuen estar oblidats. El buit l'omple Hamàs, un grup islamista fomentat pels serveis de seguretat israelians per afeblir la influència d'Al-Fatah. Es la primera Intifada, iniciada el 1987, que sorprèn tant els dirigents de l'OAP a Tunis com els mateixos dirigents israelians, convençuts que el problema palestí estava a punt d'acabar per agotament.

Arafat no pot controlar la Intifada, ni la primera ni la segona, uns moviments espontanis que són l'expressió de la frustració dels joves dels territoris ocupats. Tampoc pot evitar els atemptats dels suïcides, ben utilitzats a partir de finals dels anys noranta pels moviments islamistes, convertits en un actor més del conflicte. Sí que conserva l'autoritat moral sobre els palestins, que li poden discutir l'estratègia, acusar de tolerar la corrupció o considerar-lo massa conciliador, però que el respecten per haver forjat el moviment nacionalista modern i pel seu coratge, a Karameh, o quan va ser encerclat pels soldats israelians a Ram Al-lah. A Occident elogiaven la seva valentia per haver acceptat els acords d'Oslo, i el consideraven, fins ara, un interlocutor indispensable. Als Estats Units, Bush va fer seves les tesis extremistes, que en feien un "home del mal", instigador de terroristes, un home, per tant, que calia o bé liquidar, com va ser la intenció de Sharon molts cops, o arraconar, com va proposar Bush.